

A portrait of an elderly woman with short, light-colored hair, wearing a dark grey button-down shirt. She is smiling slightly and looking towards the camera. A blue and white striped ribbon with a silver cross-shaped medal is pinned to her left breast pocket. The background features a large, framed map of a region, possibly Finland, with blue water and green landmasses. The wall has a patterned wallpaper. The lighting is soft, coming from the side.

Lotat

Elise-Anette Kokkonen

Elise-Anette Kokkonen

LOTAT

SISÄLTÖ

5	Esipuhe
9	VISUAALINEN OSUUS
35	Johdanto
36	TEORIA
	Mikä oli/on Lotta Svärd?
	Lottatyö koti- ja sotarintamalla
	Lotta Svärd - järjestön lakkautus, syyt ja seuraukset
	Kielteinen suhtautuminen Lottiin sodan jälkeen
	Lotat nyt, 1990-luvulta 2000-luvulle
38	KUVAUSPROSESSI
	Kuvattavien kartoitus, yhteydenotto
	Kuvaus- ja haastattelutilanne
	Lottapuvun ja -merkkien merkitys kuvissa
	Inspiraation lähteet
	Opinnäytetyön ohjaus
39	LOPPUTULOS
	Valokuvatyöt
	Lopputuloksen analysointi
	Lottien kertomaa
46	LÄHDELUETTELO
48	LIITTEET

© Elise-Anette Kokkonen 2013

Examensarbete för medianom (YH)-examen
Utbildningsprogrammet för mediakultur
Yrkeshögskolan Novia
Jakobstad 2013

Esipuhe

”Terve, kiitos teille kaikille, olette olleet korvaamattomia ja teidän tuellanne sain näin hienon projektin aikaan.

Opinnäytetyöohjaajinani ovat toimineet Yrkeshögskola Novian valokuvauslinjan opettajat Lars Rebers ja Emma Westerlund ja koulun ulkopuolinen ohjaaja valokuvataiteilija Ben Kaila. Kiitos teille rohkaisevista sanoista ja uskosta minua ja projektiani kohtaan.

Lopuksi haluan kiittää Lottamuseota ja Saija Ylitaloa yhteistyöstä. Suurin kiitos kuulu kuvattavilleni, ihanille ja vahvoille lottanaisille. Kiitos Eine Kalliala, Aune Rahola, Maj-Lis Mustonen, Lauraliisa Pitkänen, Else Järvelä, Vuokko Kauppinen, Silvi Virtanen, Anna-Kreetta Loukola, Helmi Kotkonen, Meeri Repo ja Eeva Tapio.

Kiitos myös Anna-Liisa Ronnulle ja Irma Hämäläiselle.

Kiitos teille kaikille, olette olleet korvaamattomia ja teidän tuellanne sain näin hienon projektin aikaan.

Opinnäytetyöohjaajinani ovat toimineet Yrkeshögskola Novian valokuvauslinjan opettajat Lars Rebers ja Emma Westerlund ja koulun ulkopuolinen ohjaaja valokuvataiteilija Ben Kaila. Kiitos teille rohkaisevista sanoista ja uskosta minua ja projektiani kohtaan.

Lopuksi haluan kiittää Lottamuseota ja Saija Ylitaloa yhteistyöstä. Suurin kiitos kuulu kuvattavilleni, ihanille ja vahvoille lottanaisille. Kiitos Eine Kalliala, Aune Rahola, Maj-Lis Mustonen, Lauraliisa Pitkänen, Else Järvelä, Vuokko Kauppinen, Silvi Virtanen, Anna-Kreetta Loukola, Helmi Kotkonen, Meeri Repo ja Eeva Tapio.

Kiitos myös Anna-Liisa Ronnulle ja Irma Hämäläiselle.

Kiitos teille kaikille, olette olleet korvaamattomia ja teidän tuellanne sain näin hienon projektin aikaan.

Opinnäytetyöohjaajinani ovat toimineet Yrkeshögskola Novian valokuvauslinjan opettajat Lars Rebers ja Emma Westerlund ja koulun ulkopuolinen ohjaaja valokuvataiteilija Ben Kaila. Kiitos teille rohkaisevista sanoista ja uskosta minua ja projektiani kohtaan.

Lopuksi haluan kiittää Lottamuseota ja Saija Ylitaloa yhteistyöstä. Suurin kiitos kuulu kuvattavilleni, ihanille ja vahvoille lottanaisille. Kiitos Eine Kalliala, Aune Rahola, Maj-Lis Mustonen, Lauraliisa Pitkänen, Else Järvelä, Vuokko Kauppinen, Silvi Virtanen, Anna-Kreetta Loukola, Helmi Kotkonen, Meeri Repo ja Eeva Tapio.

Kiitos myös Anna-Liisa Ronnulle ja Irma Hämäläiselle.

Kiitos teille kaikille, olette olleet korvaamattomia ja teidän tuellanne sain näin hienon projektin aikaan.

Opinnäytetyöohjaajinani ovat toimineet Yrkeshögskola Novian valokuvauslinjan opettajat Lars Rebers ja Emma Westerlund ja koulun ulkopuolinen ohjaaja valokuvataiteilija Ben Kaila. Kiitos teille rohkaisevista sanoista ja uskosta minua ja projektiani kohtaan.

Lopuksi haluan kiittää Lottamuseota ja Saija Ylitaloa yhteistyöstä. Suurin kiitos kuulu kuvattavilleni, ihanille ja vahvoille lottanaisille. Kiitos Eine Kalliala, Aune Rahola, Maj-Lis Mustonen, Lauraliisa Pitkänen, Else Järvelä, Vuokko Kauppinen, Silvi Virtanen, Anna-Kreetta Loukola, Helmi Kotkonen, Meeri Repo ja Eeva Tapio.

Kiitos myös Anna-Liisa Ronnulle ja Irma Hämäläiselle.

Elise-Anette Kokkonen
Espoossa 15.1.2013

Lottien Laulu

*Vapaan Suomen vartiojoukko on
tämä lottien rintama harmaa,
kukin meistä kuin urhokin taipumaton
käypi kohti nyt maalia varmaa:*

*Eteen onnen armahan synnyinmaan,
Eteen vapahan, valkean Suomen
me riennämme joukossa taistelemaan
kunis maallemme koittavi huomen.*

*Me nyt riemulla tahdomme ponnistaa
kun kutsuvi syntymämaamme.
Lotat kaikki te liittohon kiiruhakaa,
isänmaata palvella saamme!*

-Einar Fieandt

VISUAALINEN OSUUS

Anna-Kreetta Loukola
toimistolotta

Lauraliisa Pitkänen
ilmavalvontalotta

Aune Rahola
kanslia- ja radistilotta

Eine Kalliala
kanslalotta

Vuokko Kauppinen
viestilotta

Eeva Tapio
pikkulotta

Helmi Kotkanen
lääkintälotta

Maj-Lis Mustonen
ilmavalvonta-, lääkintä- ja kansialotta

Else järvelä
pikkulotta

Meeri Repo
ilmavalvonta- ja kanttiinilotta

Silvi Virtanen
lääkintälotta

KIRJALLINEN OSUUS

Johdanto

Opinäytetyöni käsittelee Lotta Svärd -järjestöön kuuluneita naisia ja heidän työpanostaan talvi- ja jatkosodassa sekä Lapin sodassa vuosina 1939–1944. Olen kuvannut pääkaupunkiseudulla yksitoista lottana toiminutta naista. Työni kertoo lottien historiasta ja heidän työnsä merkittävyyydestä sodan aikana ja antaa kasvot vielä monelle elossa olevalle lottaveteraanille.

Opinnäytetyö koostuu visuaalisesta osasta, jota kirjallinen osuus tukee historian tutkimuksilla, omilla ajatuksillani ja päämäärilläni. Opinnäytetyön lopputuote on yksitoista värillistä muotokuvaa, jotka esitellään myös tämän kirjan alussa.

Opinnäytetyön kirjallisessa osassa käyn ensin läpi Lotta Svärd -järjestön historiaa, kuinka järjestö sai alkunsa ja minkälaisessa Suomessa silloin elettiin. Kirjoitan yleisesti Lotta Svärd -järjestöstä, mitkä olivat sen aatteet ja ketkä liittyivät lottiin. Kerron myös millaista oli lottien työ sekä koti- että sotarintamalla. Tämän jälkeen keskityn sodanajan jälkeisiin tapahtumiin ja kuinka kielteinen suhtautuminen lottiin sai alkunsa Rauhanneuvotteluiden jälkeen vuonna 1944. Lopuksi kerron vielä Lotta Svärdin uudelleen noususta 1990-luvulta nykyaikaan.

Prosessiosassa kerron kuinka sain yhteyden lottiin ja millä tavoin lähestyin heitä. Kirjoitan myös kuvaustilanteista ja omista ajatuksistani ja kokemuksistani heidän kanssaan ja tätä työtä tehdessäni, sivuten myös heidän omia kokemuksiaan.

Haluan opinnäytetyölläni osoittaa kunnioitukseni ja kiitokseni sodassa toimineita lottia kohtaan ja kertoa heidän tarinaansa kuvin ja sanoin. Haluan myös pienentää sukupolvien välistä kuilua ja saada nuoret samaistumaan sodan aikaisiin nuoriin. Nuo nuoret ovat nyt elämäänähneitä vahvoja naisia ja minun sukupolveni on muistettava heidän panoksensa sodassa ja katsottava avarin silmin tulevaisuuteen.

Kuvausprosessi

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

KUVATTAVIEN KARTOITUS, YHTEYDENOTTO

Projektin alussa en ollut lainkaan tietoinen siitä, kuinka monta lottaa olisi vielä elossa ja kuinka moni heistä olisi tarpeeksi hyvässä kunnossa osallistumaan kuvauksiin. Lähestyin Lotta Svärd säätiötä mahdollisten kontaktien toivossa ja sain yhteyden Lottamuseon johtajaan Saija Ylitaloon. Hän kehotti minua kirjoittamaan kirjeen lotille (liite 3), jossa kertoisin projektistani ja mitä haluaisin sillä saavuttaa, ja lottamuseo oli valmis postittamaan kirjeet eteenpäin. Yhteensä lähetettiin 19 kirjettä. Jäin odottamaan yhteydenottoja ja jo viikon jälkeen postituksesta sain ensimmäisen puhelun 92-vuotiaalta Vuokko Kauppiselta Keravalta. Sain vielä muutamia yhteydenottoja lisää ja sana lähti kulkemaan lottien kesken. Yhteensä sain yhteyden 16 lottaan ympäri pääkaupunkiseutua, ja heistä kuvasin yksitoista projektiini.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

KUVAUS- JA HAASTATTELUTILANNE

Yhteystiedot saatuani, menin ensin esittäytymään ja tapaamaan lottia sekä keskustelemaan heidän lotta-ajastaan. Sovin puhelimitse tapaamisajat ja tavatessamme päätimme sitten yhdessä sopivan kuvauspäivän.

Jännitin ensimmäisiä tapaamisia lottien kanssa, mutta kun he kaikki olivat niin ystävällisiä ja aidon kiitollisia kiinnostuksestani heitä ja lottatoimintaa kohtaan, huomasin kuinka tärkeää työni tulisi heille ja myös itselleni olemaan. Sain monta unohtumatonta kokemusta ja kuulin sekä ihania että surullisia tarinoita sodasta. Minulla on nyt myös yksitoista uutta ystävää.

Kirjeessä jonka lotille kirjoitin, mainitsin, että tulisin kuvaamaan ulkona luonnonvalossa, ja jo ennalta etsimissäni kuvauspaikoissa. Olin jo aikaisemmin kartoittanut erilaisia sodanaikaisia raunioita ympäri Helsingiä kuvauspaikoiksi. Kaksi ensimmäistä kuvattavaani kuvasinkin loppusyksystä 2012 Helsingin Taivaskallion ilmatorjunta-apaikan rauniolla. Myöhemmin siirryin kuitenkin sisätiloihin, sään muutosten ja lottien vaihtelevan kunnan vuoksi. Loput yhdeksän lottaa olen kuvannut heidän kotonaan.

Kuvasin muotokuvat Hasselblad 501cm-kameralla käyttäen 80mm objektiiviiä, keskikoon värifilmille (Kodak Portra 400) ja luonnonvalossa. Kuvasin filmikameralla, jolloin työskentelen rauhallisesti ja keskittyen ja tämä sopi hyvin projektiin. Tunsin, että pystyin kuvaamaan naisia arvokkaasti ja kunnioittaen, kun minulla oli filmissä vain kaksitoista kuvaa otettavana. Halusin kuvata pelkistettyjä potetteja, jossa malli on sijoitettu keskelle. Ohjasin kuvattavia olemaan rennosti kuvassa ja halusin heidän välttävän liiallista poseerausta. Halusin heidän kasvoiltaan välittyvän ajan ja heidän persoonansa. He eivät hymyile kameralle, vaan minulle – kuvaajalle.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

LOTTAPUVUN JA -MERKKIEN MERKITYS KUVISSA

Halusin ehdottomasti, että lotat olisivat kuvassa pukeutuneena lottapukuun. Lottapuku oli tärkeä symboli lottatyössä samoin kuin pukuun kuuluva lottamerkki, sininen emaloitu hakaristi heraldisten ruusujen keskellä. Merkki kuuluu kiinnittää lottapuvun kauluksen keskelle. Merkin on suunnitellut Eric Vasström ja se otettiin käyttöön vuonna 1921. Lottamerkit on numeroitu ja se on henkilökohtainen.

Hakaristi on nousevan auringon symboli, jonka historia ulottuu aikaan 3000 eKr. Suomen puolustusvoimat käyttivät myös hakaristiä ilmavoimien tunnuksena vuoteen 1945 saakka. Suomessa käytetty hakaristi poikkeaa asenoltaan ja tarkoituserältään Saksan valtakunnan lipussa ja natsimerkkinä tunnetusta hakarististä. Lottien hakaristimerkillä ei ole siis mitään tekemistä Natsi-Saksan kanssa. (Lotta Svärd, 26.1.2013)

Halusin heidän pitävän pukua kuvassa myös tunnistettavuuden takia. Ilman pukua, kuvassa olisi voinut olla kuka tahansa yli 80-vuotias nainen. Puku myös luo yhtenäisyyden kaikkien yhden-toista kuvan välille. Muutamassa kuvassa heillä esiintyy puvussa myös kunniamerkkejä (sivut 15, 23 ja 25), jotka he ovat ansainneet sodan jälkeen. Kuvissa (sivut 16 ja 27) esiintyy myös Lottamuistomitali. Lauraliisalla Pitkäsellä (sivu 13) on myös arkikäyttöön tarkoitettu kunniamerkkien nauha.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

INSPIRAATION LÄHTEET

Aloittaessani projektia etsin tanskalaisen Trine Søndergaardin (1972-) kuvasarjan nimeltä *Strude*. Hän on sarjassaan kuvannut erään pienen tanskalaisen saaren kansallispukuja. Värien ja valon käyttö hänen Strude-kuvissaan on erittäin hienoa ja taitavaa. Vähäeleiset ja pelkistetyt muotokuvat olivat lähtökohtana omalle sarjalleni. Näin hänen sarjan Strude ensimmäisen kerran Paris Photo -näyttelyssä vuonna 2010.

Koko ajan taustalla minulla on ollut inspiraationa Irving Pennin (1917– 2009) muotokuvat. Penn oli hyvin tunnettu muoti- ja muotokuvistaan, hän kuvasi paljon Vogue -lehdelle ja tunnettuja tuon ajan julkisuuden henkilöitä. Hän käytti muotokuvissaan hyvin yksinkertaisia elementtejä ja oli hyvin taitava siinä. Hän kuvasi usein pelkästään ikkunasta tulevalla luonnonvalolla.

Inspiroiduin myös August Sanderin (1876–1964) valokuvista. Sander oli yksi Saksan vaikuttavimmista muoto ja dokumenttikuvaajista 1900-luvulla. Hänen mustavalkoiset muotokuvansa 1920-luvun ihmisistä ovat vaikuttavia, visuaalisesti kauniita dokumentteja historiasta ja ihmisistä.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Osaltaan kuvaustyöhöni on vaikuttanut myös kaikki ne sodan-

ajan valokuvat, joita olen lottien kotialbumeissa nähnyt. Näen kontrastin heidän nuoruuden kuviensa ja heistä ottamieni muotokuvien välillä. Nuoret kaksikymppiset lotat olivat reippaita, iloisia ja täynnä elämäniloa, ja nyt nuo naiset kuvissani esiintyvät edelleen iloisina, mutta myös haikeina ja arvokkaina sodasta selvinneinä vahvoina naisina. Sota jättää aina jälkensä.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

OPINNÄYTETYÖN OHJAUS

Koulun ulkopuolisena ohjaajana minulla oli valokuvataiteilija Ben Kaila (1949-), jonka kanssa kävimme läpi alusta lähtien kuvaustapaa ja tyyliä. Ohjaajinani toimivat myös YH Novian valokuvauslinjan vastaava Lars Rebers ja pääopettaja Emma Westerland. Vieräilevina opettajina meillä toimivat myös Timothy Persson, Stefan Bremer sekä taitossa suurena apuna oli Mikael Paananen.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottapuku, 1920-luvun alkupuolelta.

Lottien kertomaa

Ensimmäisellä tapaamiskerralla keskustelimme lottien kanssa heidän lotta-ajastaan. Monet heidän muistot saivat minut ajattelemaan millaista olisi ollut heidän asemassaan nuorena lottana sotaan lähtiessä ja millaista oli elää sota-ajan Suomessa. Olen poiminut otteita muutaman lotan kertomuksista, jotka jäivät itselleni hyvin mieleen.

”Liityin lottiin lokakuussa vuonna 1939. Toimin koko talvisodan ajan ilmavalvontatehtävissä ja aloitin Heinolasta. Lähdin Heinolasta kohti Viipuria, Viipurin linnassa sijaitsevalle ilmavalvontakeskukselle. Matkalla minä ja muutama muu lotta jäimme auttamaan ilmavalvonnassa Heinjoen aseman läheisyydessä.

Olin talvisodan loppuun asti Ihantalan kirkkotornissa ilmavalvontatehtävissä. Talvisodan loputtua maaliskuussa 1940 jouduin vielä varmuusvartioon toukokuun loppuun asti. Muistan aina, kun papereissani sitten luki ”lomautetaan toistaiseksi”.

Jatkosodassa aloitin lääkintälotan tehtävissä Loimaalla, jossa kävin samalla myös kotitalouskoulua. Kotini oli jäänyt Neuvostoliiton valtaamaan Karjalaan, joten pidin silloista evakkokotiani Salossa. Hain siirtoa päästä Viipuriin, jossa sitten toimin kanslialottana toimistossa. ”

MAJ-LIS MUSTONEN, S.1922

”Valmistuin ylioppilaaksi vuonna 1936 ja samana vuonna liityin lottiin. Vuonna 1938 Helsingissä järjestettiin vapaussodan 20-vuotisjuhla, jossa olin muonittamassa. Muistan hyvin, kuinka pääsin tuolloin tarjoilemaan itse Mannerheimille. Hän unohti marsalkkasauvansa tarjoilupaikkamme eteen, ja näppäränä tyttönä kiikutin sen takaisin Mannerheimille. Hän kiitteli ja vitsaili vielä unohduksestaan.

Talvisodassa toimin muonitustehtävissä lähellä Viipuria. Jatkosodassa olin aluksi Aunuksen kaupungissa, lähellä Luumäkeä, jonne erään Lotta Heiskasen kanssa perustimme rajatoimiston. Lotta Heiskanen toimi yhdyslottana, minä puolestani sain nimityksen ”valistuslotta” ja ”viihdytys ja kiihdytyslotta”. Pidin rintamalla olevista lotista huolta ja järjestin ohjelmaa eri paikoissa.

Sain radiosähköttäjän koulutuksen Karkussa. Toimin sitten sähköttäjänä Pitkärannalla ja Rukajärvellä. Rukajärvellä terveyteni huononi. Ruokahuolto ei toiminut, joten söimme pelkkää makaronia ja ruskeaa kastiketta monta viikkoa, ja minulla oli c-vitamiinin puute ja hampaani lähtivät. Olin sairastunut keripukkiin. Pääsin tervehtymään hetkeksi ja äitini lähetti meidän kotipuutarhasta paljon vitamiinirikkaita marjoja, joilla parantelin itseäni. Palasin kotiin siviiliin tervehtymään, mutta palasin takaisin rintamalle. He halusivat minut takaisin Aunukseen, jossa sitten olin toimistolotan töissä sodan loppuun asti.”

VUOKKO KAUPPINEN, S.1920

“Ilmielin maatani palvelemaan, kun kutsuvi syntymämaamme”

Nämä sanat olen kirjoittanut albumini ensilehdelle, kun olimme Pieksämäellä ilmavalvontakursseilla keväällä 1941. Talvisodan jälkeen koti oli menetetty ensimmäisen kerran ja olimme päätyneet Juvalle. Siellä liityin lottiin, vaikka olin 16 vuotias. Kurssin jälkeen perustettiin Juvan kirkolle ilma-valvonta asema, jossa aloitin. Pian tuli lottapiiristä kehotus, että kaikki luovutetulta alueelta olevat lotat lähtisivät rintamakomennukselle. Minä olin valmis lähtemään. ”En pääse vielä Suistamolle, joudun kai Räisälään”, kirjoitin äidille. Siitä alkoi minun kaksivuotinen Kannaksella olo komennus.

Räisälä oli valloitettu kaksi viikkoa ennen saapumistamme. Iltaisin kuului ammuntaa. Siellä oli myös vankileiri. Näimme vihollisen hautaamattajääneen ruumiin ja toisen huonosti haudatun, jonka käsi oli jäänyt näkyviin. Emme voineet liikkua missään kauempana. Nukuimme 10 nuorta naista samassa huoneessa. Vartiovuorot olivat noin viiden lepotunnin jälkeen, kaksi tyttöä yhdessä, kaksi tuntia kerralla. Mitään mukavuuksia ei ollut, vain kylmä vesi ja ulkoahuussi. Pian kuitenkin tutustuimme, ja jokainen löysi oman sukulaissielunsa. Ja ystävyys säilyi vielä sodan jälkeenkin.

Olin myös Kyyrölässä ja Kämärällä. Ilmatoiminta oli vähäistä ja painopiste oli siirtynyt Itä-Karjalaan. Radiota ei ollut, eikä sanomalehtiä. Tornissa piti olla ympäri vuorokauden. Vain kovalla lumi- ja vesisateella saimme olla pois. Sain siirron Suistamolle. Sain asua kotona ja käydä tekemässä vartiovuoroni ilmavartiossa sieltä käsin. Ilmatoiminta oli hiljaista. Se oli sitä asemasodan aikaa. Aselevon tultua matkustin Lapualle, jossa perheeni oli Mäki-Panulan talon pienessä vinttikamariissa, neljä aikuista ja kaksi lasta minua odottamassa.

Kun kävelin asemalta 6 kilometriä, matkan varrella näin muutaman sotavangin kävelevän metsän laidassa. Ajatukseni olivat aika sekavat. Olin menettänyt kotini, kotiseutuni, koko Karjalan. Opettajahaaveeni olivat myös menneet. Me olimme uskoneet asiaamme ja nyt oli kaikki tuhoutunut. Mutta olihan itsenäisyys säilynyt. Uskoin, ettei työmme ollut turhaa.”

Lähteet

Lotta Svärdin jäseniä, 1930-luvun alkupuolelta.

Kinnunen, T. (2006). *Kiitetyt ja Parjatut. Lotat sotien jälkeen*. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy. ISBN-10: 951-1-21200-1. ISBN-13: 978-951-1-21200-3.

Lagerholm, J. , Kirves, J. & Kleemola, O. (2010). *Me puolustimme elämää. Naiskohtaloita sotakuvien takaa*. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy. ISBN 978-951-1-24660-2.

Latva-Äijö, A. (2004). *Lotta Svärdin synty. Järjestö, armeija, naisuus 1918-1928*. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy. ISBN 951-1-19314-7.

Lotta Svärd Säätiö. (2008). *Lotta Svärd*. Lotta Svärd Säätiön oma info vihko. 2. Painos. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy. ISBN-13: 978-952-92-1371-9.

Olsson, P. (2005). *Myytti ja kokemus. Lotta Svärd sodassa*. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy. ISBN 951-1-19968-4.

Rautio, M. B. (2001). *Opi rakastamaan maatasi ja kansaasi. Rintamalottien elämää*. Helsinki: Edita. ISBN 951-37-3334-3.

Syvärannan Lottamuseo ,Lotta Svärd http://www.lottamuseo.com/fi/lotta_svard.html (haettu 26.1.2013).

Yle Uutiset, Lappi. *Lotat veivät dokumentintekijän sielun ja sydämen*.

Lotta Svärdin jäseniä, 1930-luvun alkupuolelta.

(10.1.2012, päivitetty 15.4.2012) http://yle.fi/uutiset/lotat_veivat_dokumentintekijan_sielun_ja_sydamen/5057824 (haettu 12.2.2013).

Lottien Laulu, sov. ja san. Einar Fieandt.

Svensk sammanfattning

Lotta Svärdin jäseniä, 1930-luvun alkupuolelta.

Mitt examensarbete handlar om Lotta Svärd veteraner, som tillhörde Lotta Svärd föreningen under krigstiden. Jag har fotograferat elva lottor i huvudstadsregionen.

Lotta Svärd föreningen var en landsomfattande kvinno-organisation som bistod Skyddskårsorganisationen i försvararbetet under Vinter- och Fortsättningskriget under åren 1939–1944. Två av de största sektionerna inom Lottarörelsen var fältkökssektionen och sanitärsektionen.

När kriget tog slut mellan Finland och Sovjetunionen, undertecknades Mellanfreden hösten 1944. Efter detta krävdes att Lotta Svärd Organisationen, vilken likt alla andra försvarsorganisationer ansågs vara fascistisk, skulle läggas ned. Lottor var tvungen att tåga om lottatiden. Tystnaden pågick cirka 50 år tills 1991 när Lotta Svärd fick officiellt tack från staten.

Slutresultaten av mitt examensarbete är en fotoserie bestående av elva porträtt av lottor. Jag ville att kvinnorna i bilderna skulle bära den grå lottadräkten. Detta för att koppla bilderna till kriget och få alla porträtt att utgöra en helhet. Med mitt examensarbete vill jag visa min egen respekt och tacksamhet till alla Lotta veteraner.

Mitt examensarbete kan ses som ett informativt och viktigt projekt med dokumentärt värde. Det är det första fotografiska dokumentationsarbetet om lottorna på 2000-talet och är därför unikt.

Abstract

Lotta Svärdin jäseniä, 1930-luvun alkupuolelta.

For the final work of my degree, I have photographed and interviewed women who belonged to the Lotta Svärd, ‘ the Lottas’ during the wartime.

The Lotta Svärd was a nation-wide women’s organisation that was founded in 1921. It was part of the Civil Guards and helped Finland’s national defence during the Winter and Continuation Wars that occurred between 1939–1944. The Lotta Svärd’s two biggest fields of activity were catering and caring for the wounded.

Finland signed the interim peace agreement with the Soviet Union in the autumn of 1944. One of the articles in the peace agreement was to suppress all the patriotic organisations, which was what the Lotta Svärd association seeing as. Lotta Svärd was disbanded in the autumn 1944. Lottas kept silent for nearly 50 years until 1991 when they got an official statement of gratitude from the Finnish government.

The final result of my work is a colour photography series of eleven Lottas portraits. I wanted them all to wear the grey Lotta uniforms, linking them to their past, which also makes the series of portraits have consistency. I wanted the photographs to also be informative yet simple and beautiful portraits of strong women. One of my objectives for this project was to, in my own way show respect and appreciation to these women and the Lottas as a whole.

I hope my degree work can be seen as a valuable and unique documentary photography project of The Lotta Svärd, who are aging and sadly may not be with us for much longer.

Liite 2

Liite 3

